

A talajtan fejlődése a 100 éves moszkvai Timirjazev Mezőgazdasági Akadémián

Száz évvel ezelőtt, 1865. december 3-án, nyílt meg Moszkva külvárosában a Petrovi Földműveléstan és Erdészeti Akadémia, amelyet ma Lenin renddel kitüntetett Timirjazev Mezőgazdasági Akadémiaként ismernek és becsülnék szerte a világon.

Az Akadémia története egyben az orosz, illetve a szovjet agronómiai tudományok fejlődésének és terjesztésének ismertetését is magában foglalja.

A ZSELEZNOV N. I. által vezetett Akadémia mezőgazdasági és erdészeti karának megalakulása első éveiben 400 hallgatója volt, akiket olyan neves tudósok oktattak, mint SZTEBUT I. A., GUSZTAVSZON G. G. és mások.

Az Akadémia első professzorai, majd később tanítványai is, jelentős szerepet játszottak a tudomány haladó eszméinek terjesztésében és a mezőgazdasági oktatás fejlesztésében. A Petrovi Akadémia új eszmék bölesője volt, amelyek forradalmasították a tudományt és az oktatást. Ezért a cári kormányzat 1894-ben bezáratta a már negyed évszázados múlttal rendelkező Akadémia kapuit. Azonban még ebben az évben új mezőgazdasági felsőoktatási iskolává alakult, Moszkvai Mezőgazdasági Egyetem névvel. Annak ellenére, hogy a tudomány haladó eszméit hirdető tudósok — TIMIRJAZEV K. A. és társai — nem kaptak helyet az új intézményben, a volt tanítványok folytatták professzoraik munkáját.

Ekkor kezdődött el a „Petrovi — Razumovi iskola” új korszaka, amelyet VILJAMSZ V. R., PRJANISNIKOV D. N., KULAGIN N. M., TURSZKIJ M. K., GORJACSKIN V. P., ROSZTOVCEV Sz. I. és még sok más világhírű tudós neve fémjelez.

A Nagy Októberi Forradalom győzelme után nyitott a mezőgazdasági tudományok akadálytalan fejlődéséhez és az oktatás új alapokra helyezéséhez.

Az 1923-tól Timirjazev nevet viselő Akadémiát a tudomány fejlesztésében és terjesztésében, valamint a mezőgazdaság felemelésében végzett munkában elért sikereiért 1940-ben Lenin renddel tüntették ki.

Jelenleg a Timirjazev Mezőgazdasági Akadémia a Szovjetunió legnagyobb mező-

gazdasági felsőoktatási intézménye, ahova a szovjet diákokon kívül, Európa, Ázsia és Afrika 25 országából évenként 200-250 hallgató érkezik és ahol az agronómiai, állattenyésztési, talajtani-agrokémiai, gyümölcsstermesztési, közgazdasági és agrárpedagógia karon minden évben majdnem háromezren szereznek diplomát és főlezer-nél többben tudományos fokozatot.

A mezőgazdasági tudományok fejlesztésében és terjesztésében a Szovjetunióban jelentős szerepet játszott az Akadémia Talajtani és Agrokémiai Kara, melyet 1913-ban hoztak létre. Jelenleg 12 tanszékkel, egy sor kísérleti laboratóriummal rendelkezik. Ide tartozik a PRJANISNIKOV nevet viselő kísérleti telep és a VILJAMSZ-ról elnevezett Talajtani Múzeum is.

Az 1894-ben szervezett talajtani tanszék, melynek 45 óven át VASZILIJ ROBERTOVICS VILJAMSZ, 21 évig pedig VLADIMIR PETROVICS BUSINSZKIJ volt a vezetője, előkelő helyet foglal el a szovjet talajtani tudomány történetében.

VILJAMSZ biológiai koncepciója a genetikus talajtan területén döntő mértékű hatást gyakorolt a talajtan további fejlődésére. Különösen a talajképződési folyamatok elméleti kérdéseinek tisztázásában és a talajjegyes tulajdonságainak tanulmányozásában születtek jelentős sikerek. Ezek első-sorban a tudomány általános haladásával, a fizika és kémia vívmányainak a talajtanban való széleskörű felhasználásával kapcsolatosak. Az eredmények létrejöttének, a fentiekén kívül, az egyik legdöntőbb kritériuma a biológiai tényezők szerepének elismerése a talajképződési folyamatokban és a termékenység alakulásában. A talajtan fejlődése ilyen vonatkozásban nagy mértékben VILJAMSZ munkásságának köszönhető.

VILJAMSZ tanítása az elemek biológiai körforgásáról, mint a talajképződési folyamat lényegéről, a szovjet talajtan egyik alaptételévé vált.

VILJAMSZ elméleti és gyakorlati munkásságának továbbfolytatását találjuk meg REMEZOV N. P., ZONN Sz. V. és tanítványai munkáiban, akik az elemek biológiai körforgásának kérdéseit vizsgálták erdő

alatt. KOVDA V. A., BAZILEVIC S. N. I., PERSINA M. N. és mások viszont ugyanezt lágy szárú növénytársulások esetében vizsgálták. A talajképződésnek a szervesanyag szintézisével és elbomlásával kapcsolatos kérdéseinek biokémiai és mikrobiológiai vonatkozású vizsgálatával TURIN I. V., MISUSZIN E. N., KONONOVA M. M. és mások foglalkoznak.

A VILJAMSZ-féle egységes talajképződési folyamat konkrét formái közül a podzolosodás folyamatával foglalkozó munkákat TURIN I. V.-nél, PONOMARJOVA V. V.-nél, JARKOV SZ. P.-nél és másoknál találunk. A talaj termékenysége szempontjából nagy szerepet játszó talaj szerkezet tanulmányozása KACSINSZKI N. A., VERSININ P. V., REVUT I. B. és a Szovjetunió sok más tudósának munkájában nyert folytatást.

A Timirjazev Akadémia Talajtani Tanszéke, amely bölesője volt a biológiai talajtan születésének, az elmúlt negyedszázad alatt is méltó követője maradt a viljamszi tanoknak.

A tanszék kollektívája által az elmúlt években végzett legfontosabb munkák közé tartozik a talajképződési folyamatok olyan kérdéseinek, mint a talajképződés szezonális sajátosságai, az aerob és anaerob folyamatok megjelenésének, a talajok művelés alá vonásának stb. vizsgálata.

A talajképződés szezonális sajátosságainak vizsgálatával kapcsolatos kísérletek eredményei alapján JARKOV SZ. P. megállapította a redukciós folyamatoknak a podzolosodásban betöltött időszakos szerepét.

Ugyancsak meghatározták az egy sor talajban lejátszódó sajátosságos eluviális-glejesedés folyamatának lényegét. KAURICSEV I. SZ. feltárta e folyamat főbb vonásait és rávilágított az adott talajok kiala-

kulásában betöltött szerepére. Az aerob és anaerob folyamatoknak a talajok és termékenységük kialakulásában betöltött szerepének gyakorlati és elméleti vonatkozásait vizsgálták JARKOV SZ. P., KULAKOV JE. V., KAURICSEV I. SZ., GRECSIN I. P. és munkatársaik.

A tanszéken végzett tudományos munkák között előkelő helyet foglalnak el a száraz és a sivatagi sztyeppe talajainak kialakulásával és termékenységével (BUSINSZKI V. B., PERSINA M. N., POPOV D. I., PANOV N. P., MERSIN A. P., PODDUBNYI N. N.), valamint a tajgaövezet talajainak művelésbe vonásával foglalkozó munkák és a talajerózió elleni védekezés kapcsolatos kutatások. A gyakorlat és elmélet VILJAMSZ által szorosra fűzött kapcsolatát bizonyítja az a tény is, hogy a tanszék és a múzeum eddig több, mint 25 millió hektár területéről készített talajtérképet és adott szaktanácsot az egyes gazdaságoknak. Ezek a munkák főleg a a kazahsztáni sztyeppék művelésbe vonásánál jelentettek a termelés számára komoly segítséget.

A fentebb röviden ismertetett munkákkal járult hozzá az Akadémia Talajtani Tanszéke a tudomány fejlődéséhez, a Szovjetunió mezőgazdaságának felemeléséhez és az Akadémia hírnevének növeléséhez. A 100 éves jubileum alkalmával a tudomány fejlesztésében és a szakemberképzés színvonalának emelésében elért sikereiért, valamint a mezőgazdaságnak nyújtott közvetlen segítségért a Lenin renddel kitüntetett moszkvai Timirjazev Mezőgazdasági Akadémiát a Munka Vörös Zászló Renddel is kitüntették.

BOCSKAI JÓZSEF

Érkezett: 1965. december 23.